

Motion till riksdagen 2017/18:3940

av **Emma Wallrup m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2017/18:41 Ändringar i postlagen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda hur en ökad återreglering av postmarknaden kan genomföras för att stärka den samhällsomfattande posttjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftande krav på att fastighetsboxar ska införas i samtliga flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning och villkor som på ett bindande sätt slår fast vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Bakgrund

Propositionen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om på vilket sätt den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser ska fullgöras. Vidare föreslås att den som tillhandahåller en posttjänst ska lämna vissa uppgifter om sin ekonomi och verksamhet till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Det gäller uppgifter som är nödvändiga för uppföljning av utvecklingen på postområdet och för bevakning av att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och av att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare.

En utredning tillsattes 2015 av regeringen för att se över postlagstiftningen och bedöma framtida behov i ett digitaliserat samhälle och utifrån detta föreslå förändringar. Utredningen har lämnat delbetänkandet Som ett brev på posten – Postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:27) och slutbetänkandet Till sista utposten – en översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:54).

3 Avreglering försvagar samhällsservicen

Den svenska postmarknaden är sedan 1993 avreglerad och öppen för konkurrens. Därmed avskaffades Postverkets ensamrätt att befordra brev. Postnord tillhandahåller i dag den samhällsomfattande posttjänsten och är i dag det enda postföretaget som erbjuder rikstäckande brevdistribution. Enligt lagen ska den samhällsomfattande posttjänsten finnas i hela landet och vara av god kvalitet så att alla kan ta emot och lämna postförsändelser. Med den samhällsomfattande posttjänsten avses både brev och paket som väger högst 20 kilo. Postnord har enligt lagen krav på att varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, ska göra minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser.

När det gäller den samhällsomfattande posttjänsten har Post- och telestyrelsen (PTS) även utfärdat allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst (PTSFS 2008:6). I de allmänna råden anges också att förändringar i utdelningstjänsten förutsätter att postoperatören i god tid upplyser postmottagarna och andra berörda parter om planerade förändringar. Enligt postlagen ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande följa utvecklingen på postområdet samt bevaka att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare. Regeringen har överlåtit åt PTS att utföra dessa uppgifter.

Vänsterpartiet har stor förståelse för att postverksamheten är under ett stort förändringstryck på grund av digitalisering och förändrade kommunikationsmönster. De volymminskningar av brev som detta innebär med minskade intäkter inom postverksamheten i kombination med långa avstånd på landsbygden är en stor utmaning som ger negativa effekter både på personalens arbetsmiljö och för Postnords ekonomiska förutsättningar att genomföra den samhällsomfattande posttjänsten. Vänsterpartiet menar dock att den avreglerade postmarknaden ytterligare försvårar förutsättningarna att upprätthålla en fullgod samhällsservice när det gäller postutdelning. I dag är Postnord och den privata aktören Bring Citymail mycket dominerande på postmarknaden. I likhet med andra avreglerade marknader riskerar ökad konkurrens att försämra samhällsservicen när privata aktörer ges utrymme att ”plocka russinen ur kakan” så att det ekonomiska utrymmet för att bedriva verksamhet där det är mindre lönsamt krymper. Det riskerar inte minst att slå hårt mot landsbygdernas behov av en väl fungerande postservice. Enligt vår bedömning har avregleringen av postmarknaden försvagat förutsättningarna för en god samhällsservice i hela landet och försvårat arbetssituationen för landets brevbärare. Vänsterpartiet är inte principiella motståndare till åtgärder som syftar till att öka konkurrensen, men vi inser samtidigt att de speciella förhållanden som råder på postmarknaden gör att enkla marknadslösningar inte är en särskilt framkomlig väg. Vi anser därför att grundläggande förändringar bör göras för att i ökad utsträckning återreglera postmarknaden för att stärka den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringen bör ges i uppdrag att utreda hur en ökad återreglering av postmarknaden kan genomföras för att stärka den samhällsomfattande posttjänsten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Inför krav på fastighetsboxar

Det finns ett flertal fördelar med att fastighetsboxar för försändelser införs i flerfamiljshus. Detta skulle avsevärt förbättra arbetssituationen för anställda inom posten och det skulle ge bättre förutsättningar för den samhällsomfattande posttjänsten. Inte minst skulle en mer effektiv postutdelning i storstäder skapa bättre förutsättningar för god postservice på landsbygden.

De kartläggningar som Postlagsutredningen gjort visar tydligt landsbygdernas behov av en väl fungerande postservice. I delbetänkandet konstateras bl.a. att företag i landsbygderna i högre grad är beroende av posttjänster än företag i tätorter, eftersom kostnaderna för alternativa leveransmöjligheter, såsom budfirmor, är högre på landsbygden. Alternativen är också färre och bl.a. den parlamentariska landsbygdskommittén konstaterar att den bredbandsstruktur som finns i dag inte fullt ut kommer att kunna ersätta behovet av posttjänster. Ett krav på införande av fastighetsboxar i flerfamiljshus skulle kunna medverka till att frigöra mer resurser för postservicen på landsbygden. Postlagsutredningen ställer sig positiv till fastighetsboxar i betänkandet men har inga förslag på åtgärder för att stärka införandet av dessa, och inte heller regeringen föreslår några sådana åtgärder i propositionen. Vänsterpartiet anser att krav på fastighetsboxar i flerfamiljshus bör införas. Det bör självfallet finnas möjlighet till undantag i t.ex. kulturfastigheter eller för människor med svårigheter att hämta posten själva. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftande krav på att fastighetsboxar ska införas i samtliga flerfamiljshus. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Riksdagen bör besluta om förtydligande av samhällsuppdraget

Vänsterpartiet delar utredningens och regeringens uppfattning att det finns behov av att på bindande sätt slå fast vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär. I dag vägleds utdelning av postförsändelser av PTS allmänna råd, och så länge det råder balans mellan vad användarna behöver och vad Postnord erbjuder i sin samhällsomfattande posttjänst kan detta vara oproblemiskt. Men i ett läge där det inte längre råder samsyn är det problematiskt. Vi delar även regeringens bedömning att i ett läge med ökande konkurrenstryck och krav på verksamhetseffektivisering är det en fördel om den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser kan klargöras på ett tydligt sätt. Vi delar dock inte regeringens förslag på lösning av problemet. Regeringen föreslår i propositionen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om på vilket sätt den samhällsomfattande posttjänstens krav på utdelning av postförsändelser ska fullgöras. I likhet med fackförbundet ST och andra remissinstanser menar vi att förslaget riskerar att leda till försämrade möjligheter till en likvärdig offentlig service över hela landet och därmed försämma möjligheterna för boende och företag på landsbygden. Med regeringens förslag ges möjlighet för PTS att utan större vägledning än sin egen praxis utfärda nya föreskrifter. Då försämringar av postservicen kan få stora konsekvenser anser Vänsterpartiet att riksdagen genom lagstiftning bör ställa upp de kriterier som ett förtydligande av samhällsuppdraget vilar på. Riksdagen bör exempelvis genom lagstiftning fastställa de kriterier som bör gälla för undantag från femdagarsutdelning

samt för lokalisering av utdelningsplatser. Utdelningsfrekvensen tycks vara särskilt viktig för personer och företag i områden med låg och mycket låg tillgänglighet till service även om platsen för utdelningen är viktigare för mycket små företag som inte kan avsätta resurser för att hämta post långt från sitt verksamhetsställe. Det är också rimligt att riksdagen sätter nivån för inom vilket tidsspann som post ska levereras.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning och villkor som på ett bindande sätt slår fast vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet konstaterar avslutningsvis att regeringen i propositionen fortsatt tycks göra bedömningen att förmedling av paket upp till 20 kilo ska vara en del i samhällsuppdraget. Vi välkomnar ett sådant ställningstagande som enligt vår bedömning ger privatpersoner och företag i hela landet samma garantier att nyttja de möjligheter som den ökande e-handeln ger. Vänsterpartiet välkomnar också regeringens förslag om krav på uppgiftslämnande. Vi delar uppfattningen att den som tillhandahåller en posttjänst på begäran ska lämna sådana uppgifter om sin ekonomi och verksamhet som är nödvändiga för uppföljning av utvecklingen på postområdet och för bevakning av att posttjänsterna svarar mot samhällets behov samt av att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare. Vänsterpartiet anser att det är centralt att skyldigheten att lämna och redovisa uppgifter är samma för alla företag, oavsett om det är statliga Postnord eller privata aktörer.

Emma Wallrup (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Yasmine Posio Nilsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Birger Lahti (V)

Håkan Svenneling (V)